

Filmový čtvrtek – Příliš předvídatelný Polanski, nové polské dokumenty a Zdivočelá země 4

NAPSALI O FILMU

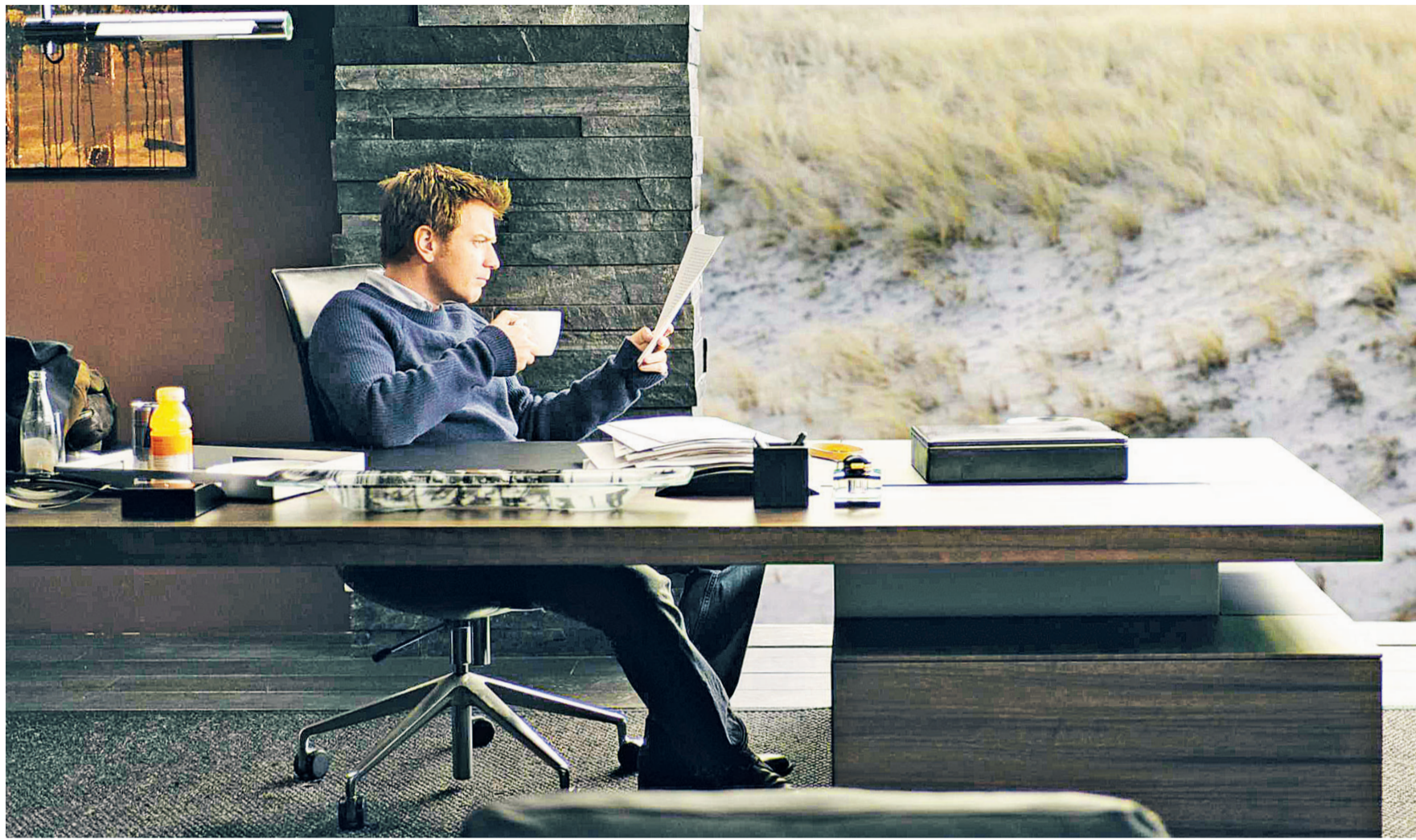
Trier překonal postmodernu

NOSTALGHIA.CZ

Je jen málo významných filmařů, kteří se „narodili do postmoderny“ a zůstali vůči ní imunní. (Jistě, Béla Tarr, ale tomu v začátcích pomohla stažená železná opona.) Rozhodně to není případ Trierův. Dnes, kdy postmoderna v uměleckém filmu nepředstavuje magistralní směr, se o tom všem už píše líp... Snad jen s lítostí nad ztraceným, promarněným a problbnutým časem, který těm nejtalentovanějším režisérům (ostatní vem čas) už nikdo nevrátí.

Dlouho to vypadalo, že se neobjeví filmař, který by se odvážil uchopit závažné téma bez artistní kombinatoriky, bez citátománie, parodie, shazování a pojistné sebeironie, který by přešel ihned k meritu věci, aniž by pokládal za nutné pokleknout před bohy pop-kultury a přinést jim obligátní oběti. Najednou tady máme režiséry o patnáct dvacet let mladší, než je Trier, filmaře, kteří populární kultuře nevzděčí za nic a patří v současném filmu k tomu nejspíš nejlepším. **Milan Klepik**

Text je přepracovanou verzí článku z Filmu a doby, 3-4, 2009

Postupující paranoia. Nájemného spisovatele, který se začíná zamotávat do životního příběhu bývalého politika, ztvárnil Ewan McGregor.

Foto Allmoviephoto.com

DNEŠNÍ PREMIÉRY

Já taky
Španělsko 2009
režie: Álvaro Pastor a Antonio Naharro

Muži ve stínu
UK/Francie/Německo 2010
režie: Roman Polanski

lidovky.cz
Zpravodajský server Lidových novin

NA VLASTNÍ OČI

Fotografie
a trailery
najdete na

www.lidovky.cz/kultura

Skvělé vyprávění, horší příběh

Muž ve stínu Romana Polanského může sloužit jako příklad toho, jak natáčet příběhy s tajemstvím. Jenom by potřeboval lepší tajemství.

ONDŘEJ ŠTINDL

O Romanovi Polanském se v posledních dnech píše především v jiných souvislostech, než jsou ty filmové. Svým posledním snímkem *Muži ve stínu* ovšem připomněl, že ať už je Polanského morální profil jakýkoliv, filmař je to schopný mimořádně. Když dostane příležitost.

V kontextu Polanského nepříliš výrazné pozdní tvorby *Muži ve stínu* jednoznačně vyniká, formální brilanci toho snímku ale srazí předvídatelnost předlohy – stejnojmenné knihy Roberta Harrise, který ji pro film sám adaptoval.

Práce na *Muži ve stínu* začala dávno předtím, než se Polanski do-

stal do známých problémů s justicí. V době, kdy mu soud nařídil domácí vězení, už byl snímek natočený. Těžko si ale nevšimnout analogie osudů tvůrce a jednoho z jeho hrdinů. Režisér tráví svůj čas v luxusní chatě ve Švýcarsku a hrozí mu vydání do Spojených států. Fiktivní britský expremiér Adam Lang (Pierce Brosnan) se v jeho filmu zase před světem skrývá v americkém letovisku – mimo území USA může být zatčen a souzen za válečné zločiny.

Na ostrov Martha's Vineyard (ve filmu ho „hraje“ severní Německo) za Langem přijíždí nájemný spisovatel (Ewan McGregor), který má v šibeničním termínu dokončit Langovy paměti, protože původní autor nečekaně zemřel. Octne se ve stísněném a paranoidním světě, kde se vše odehrává pod dohledem ochranky, nic není vyřčeno naplno, za plotem jsou zástupy rozhlédaných demonstrantů, napětí mezi Langem a jeho inteligentní manželkou Ruth (Olivia Williamso-

vá) by se dalo krájet – důvodem je možná oddaná tajemnice Amelia (Kim Catralllová). Nemluví o tom, že pořád prší. Hrdina postupně zjišťuje, že jeho dobře placená práce nemusí být zrovna ta nejbezpečnější a že v rukopisu memoáru jsou informace podstatnější a explozivnější, než by se na první pohled zdálo.

Žánr versus politika

Polanski v *Muži ve stínu* navazuje na tradici paranoidního thrilleru sedmdesátých let (např. *Pohled* společností Parallax), metodou vyprávění je jeho nový film příbuzný jeho *Čínské čtvrti*. S výjimkou krátkého prologu je hlavní hrdina ve všech scénách, divák před ním nikdy nemá informační náskok, režisér velmi umně dávkuje sdělení v obrazových náznačích i útržcích dialogů. Tíseň a paranoia jsou navíc odjakživa Polanského parketa, motiv vězně ve vlastním domě se jeho dílem táhne už od šedesátých let.

V *Muži ve stínu* se mu daří vyprávět velmi úsporně a přitom přehled-

ně, divák může mít pocit, že na něj autor neshlíží jako na troubu, je muž je vše nutno do poslední mrtvé vysvětlit. Se stejnou účelností a přesností režisér buduje i atmosféru, kdy vše prostupující chmuru čas od času prosvětlí pro Polanského charakteristická a velmi středoevropská potměšilost. I postavy, které se na plátně jenom mihnou, nějakým způsobem utkví, naznačují hrozbu nebo tajemství (zvlášť potěší pětadvadesátiletý Eli „Calvera“ Walach v drobné roličce). Nakonec i ten tzv. product placement Polanski zvládne velmi elegantně... Tak v čem je tedy problém?

Požadavky žánru se tlučou s potřebou autora předlohy vyříditi si to s politikem, jenž ho zklamal. Filmu nepomáhá ani nesoulad mezi pomalu pracujícím odvětvím a překotně uhanějícím mediálním světem, kde včerejším tématu vášnivých sporů jsou rychle zapominána a nahrazována jinými. Existuje jasná analogie mezi filmovým Langem a skutečným Tonym Blairem (Skot, kritizo-

vaný za showmanskou politiku, který zemi dostal do nepopulární války a podléhal vlivu USA). Reálné předobrazy (Cherie Blairová, Robin Cook) mají i další aktéři. Může to působit pikantně, film tak ale ztrácí tajemství. Je evidentní, kdo bude hrát roli padoucha v pozadí. Harrisovi občas drhne i mechanismus odhalování, nevyhne se takovým kliše, jako je situace, kdy si hrdina bleskově vygoogluje informaci, po níž jiní dlouho pátrají. Závěrečný zvrat se do filmu dostal asi z povinnosti a při bližším zkoumání nedává smysl – stejné jako poslední scéna, elegantně natočená, ale prakticky neuskutečnitelná. Snad bude mít Polanski ještě šanci natočit látku, která by mu umožnila víc než předvést řadu nesporných dílčích kvalit.

Muži ve stínu
(UK/ Francie/ Německo, 2010)
režie: Roman Polanski
hraji: Ewan McGregor, Pierce Brosnan, Olivia Williamsová
premiéra: 10. 6. 2010

Polský dokument oslavuje lidství

Nedávno skončivší festival dokumentů a animovaných filmů v Krakově opět přinesl řadu vynikajících titulů a potvrdil silný sociální náboj polské dokumentaristiky.

VOJTĚCH RYNDKA

Dvě dospívající sestry se pokoušejí kontaktovat matku, která od nich odešla. Podivín provozuje chátrající kino, kam už nikdo nechodí. A stopující lidé z celého Polska. Takové byly náměty některých polských dokumentů, jež soutěžily na letošním, již padesátém ročníku festivalu v Krakově. Spojuje je tendence společná tamní dokumentaristice jako takové: empatie k protagonistům, úcta k člověku a sociální tematika.

Nové polské dokumenty si nacházejí cestu i k českému divákovi. Například vynikající *Chemo* získalo letos cenu za nejlepší režii na tužském festivalu Jeden svět.

Pawel Lozinski ve svém filmu dokázal sestavit mozaiku lidí docházejících na chemoterapii s obdivuhodnou citlivostí a beze špetky patosu. Marcin Janos Krawczyk se zase v *Šesti týdnech* (cena Silver Eye filmového trhu East Silver, udělená loni na přehlídce v Jihlavě) podobně nesentimentálně, ale přitom s autorskou něhou zaměřuje na téma adopce novorozenců.

Oněm sestrám se ve filmu *Poza zasięgiem* (Nedostupná) věnuje Jakub Stożek. Šestnáctiletá Klaudie a osmnáctka Karolína se chovají jako úplně normální holky svého věku, přesto jako by v sobě nesly stopy předčasné dospělosti, jako by kvůli absenci matky zestárlý rychleji, dřív. Ukazovat, jak se upínají k naději, že o ně matka stojí, přestože divákovi je jasné, že jí jsou lhostejné, by v méně zručných rukou sklouzlo k lacinému dojmání. Stożek se mu však důsledně vyhýbá. Konec je otevřený, ale jednu pravděpodobnost hraničící s jistotou nabízí: tyhle dívky jednou budou lepšími matkami, než byla ta jejich. Snímek v Krakově získal Zla-

tého draka za nejlepší film v mezinárodní soutěži krátkých filmů a čestné uznání v domácí soutěži.

Podivín Dariusz je hrdinou titulu *Seans w kinie Tatry* (Promítání v kině Tatry). Jediný zaměstnanec starého biografu v Lodži žije jako starý mládenec se svými dvěma psy, do výařovny pro nemajetné chodí zápasit s flákotami masa plavtovou lžičkou, a že na projekce většinou nepříjdu ani dva lidé, aby vů-

bec promítal, mu starosti nedělá. Přestože by bylo snadné tohle polského „Mr. Beana“ ironizovat či zesměšnit, režisér Igor Chojna se mu věnuje s respektem. I tak se divák směje od začátku do konce, není to však smích zákeřný a povýšený. Například etuda s venčením psů je čirá groteska. Podobným hrdinům se s podobným přístupem v Čechách věnuje Lukáš Kokeš, autor například půvabného portrétu

59 / 184 / 84. Chojna si z Krakova odvezl Stříbrného lajkonika za nejlepší polský dokument.

W drodze (Na cestě) pak stojí na jednoduchém nápadu: režisér Leszek Dawid si na palubní desku svého auta namontoval kameru a natáčel stopaře ze silniček po celé zemi. Etnograficky laděný film hřeje jemným humorem jako z Passerova *Intimního osvětlení* a podobnou láskou k „malým“ lidem. Co člověk, to osud – a Dawidův film je za pomoci brilantního střihu skládá do pečlivě promyšleného tvaru.

Z Krakova neodjeli s prázdnou ani zástupci české a slovenské kinematografie. *Osadné* má čestné uznání v mezinárodní soutěži dokumentů; Marko Škop v něm k obyvatelům titulní rusínské vesničky přistupuje podobně citlivě jako jeho polští kolegové. Naopak Jan Gogola ml. (cena FIPRESCI za film *Mám ráda svůj nudný život*) vychází z úplně protilehlé pozice a vyznává intelektualizovanou, filozofující metodu Karla Vachka, která protagonisty používá k vyjádření abstraktních konceptů.

Proti zdi. Hrdinky filmu Nedostupná se marně hlásí ke své matce.

Foto KFF

Padla první klapka čtvrté Zdivočelé země

PRAHA Televizní adaptace obsáhlého románu Jiřího Stránského a režiséra Hynka Bočana, která zobrazuje československou historii od roku 1945, vstoupila do čtvrté fáze. Včera padla první klapka pokračování dobrodružné rodinné ságy *Zdivočelá země*.

Třináctidílná série se posunula do roku 1976, těsně před vznik Charty 77. Je rámována událostmi po listopadu 1989 a v epilogu končí rokem 1990, ale jádrem děje je líčení osudů Antonína Maděry a jeho rodiny a přátel v letech 1976, 1977 a 1978, kdy trvala traumata ze sovětské okupace z Husákovy normalizace. Na scéně spolupracoval s autorem i režisér Bočan, v hlavních rolích opět uvidíme Martina Dejčara, Janu Hubínskou, Jiřího Schmitzera, Jiřího Lábusa, Petra Vacka, Radka Holuba, Terezu Bebarovou, Veroniku Jeníkovou a další. Sám sebe si zahrává i někdejší prezident Václav Havel. Čtvrtou sérii *Zdivočelá země* miní ČT uvést v roce 2012. ŠV

Hudební pondělí

Divadelní úterý

Literární středa

Filmový čtvrtek

Výtvarný pátek